

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: ΣΥΛΛΟΓΗ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΥΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

ΕΡΕΥΝΑ

**ΒΑΘΜΟΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ
ΤΟΥ Ν. ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΚΑΙ ΗΠΕΙΡΟΥ**

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΕΝΩΣΗ ΞΕΝΑΓΩΝ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΙ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2003

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: ΣΥΛΛΟΓΗ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΥΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

ΕΡΕΥΝΑ

**ΒΑΘΜΟΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ
ΤΟΥ Ν. ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΚΑΙ ΗΠΕΙΡΟΥ**

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΕΝΩΣΗ ΞΕΝΑΓΩΝ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΙ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2003

Πρόλογος Ένωσης Ξεναγών Ιονίων Νήσων και Δυτικής Ελλάδος

Η Ένωση Ξεναγών Ιονίων Νήσων και Δυτικής Ελλάδος ευχαριστεί τους συναδέλφους ξεναγούς που ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση συμμετοχής στην έρευνα με την συμπλήρωση των αντίστοιχων ερωτηματολογίων και εκφράζει την ευχή ότι σε επόμενη παρόμοια προσπάθεια η συμμετοχή των Επτανησίων ξεναγών να είναι καθολική.

Από την έρευνα προέκυψε μια σχετικά καλή εικόνα (κυρίως σε σύγκριση με άλλες περιοχές) βαθμού καθαριότητας των αρχαιολογικών χώρων και διαδρομών, όμως τα προβλήματα εξακολουθούν να υπάρχουν και η κατάσταση επιδέχεται περαιτέρω βελτίωσης προς το κοινό συμφέρον όλων μας.

Ευελπιστούμε πως η συνεργασία μας με το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) και τους ξεναγούς άλλων περιοχών θα αποδώσει καρπούς.

Εμείς οι ίδιοι θα συνεχίσουμε την προσπάθεια για την βελτίωση των συνθηκών στα τουριστικά αξιοθέατα της περιοχής μας και την προστασία του περιβάλλοντος στα Επτάνησα και στην δυτική Ελλάδα.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΣ

Στέλλα Προσαλέντη

Η ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Έλενα Μαγουλά

Ένωση Ξεναγών Ιονίων Νήσων και Δυτικής Ελλάδος

Τ.Κ. 49 100 - Τ.Θ. 324

Τηλ: 26610 97212 Fax: 26610 97870

Ιστορικό Συνεργασίας Ξεναγών - ΕΚΚΕ και Ταυτότητα της Έρευνας

Θεωρώντας ότι η ενεργός παρέμβαση στα καίρια και ευαίσθητα θέματα που άπτονται της περιβαλλοντικής υποβάθμισης είναι υποχρέωση κάθε υπεύθυνου πολίτη και εκτιμώντας παράλληλα ότι η καθαριότητα των αρχαιολογικών χώρων και των διαδρομών που οδηγούν σε αυτούς είναι ένα βασικό πρόβλημα, αποδεχτήκαμε την πρόσκληση συνεργασίας εκ μέρους του Σωματείου Διπλωματούχων Ξεναγών Αθήνας (ΣΔΞΑ). Πραγματοποιήθηκε έτσι η πρώτη έρευνα του 1997 για το βαθμό καθαριότητας των αρχαιολογικών χώρων και των διαδρομών του «Κλασικού Γύρου» όπου διερευνήθηκαν οι γνώμες των ξεναγών της Αθήνας. Από τη δημοσιότητα που δόθηκε στα αποτελέσματα της έρευνας του 1997 οδηγηθήκαμε, σχεδόν υποχρεωτικά, σε επανάληψη προκειμένου να έχουμε συγκριτικά αποτελέσματα καθώς και σε γενίκευση της συνεργασίας με Σωματεία - Συνδέσμους ξεναγών με στόχο να δοθεί μια συνολική, για την Ελλάδα, αλλά και διαχρονική εικόνα του προβλήματος. Οι συνεργασίες οι οποίες πραγματοποιήθηκαν είναι οι εξής:

1. Με το Σωματείο Διπλωματούχων Ξεναγών Αθήνας (για τον «Κλασικό Γύρο»), το 1997, 2001 και 2003.
2. Με το Σύνδεσμο Ξεναγών Θεσσαλονίκης (για την Κεντρική και Βόρεια Ελλάδα) το 2002 και το 2003
3. Με το Σωματείο Επαγγελματιών Ξεναγών Κρήτης και Σαντορίνης (για την Κρήτη) το 2002.
4. Με το Σωματείο Επαγγελματιών Ξεναγών Δωδεκανήσου (για Ρόδο, Κω, Σύμη, Πάτμο, Νίσυρο και Τήλο) το 2003.

Τα αποτελέσματα των ερευνών ανακοινώνονται πρώτα στους αρμόδιους φορείς (Υπ. Πολιτισμού, Τοπική Αυτοδιοίκηση, Περιφέρειες κλπ) με email και κατόπιν στον ημερήσιο τύπο της Αθήνας καθώς και στον τοπικό τύπο των περιοχών που αφορά η εκάστοτε έρευνα.

Η συνεργασία με τα συλλογικά όργανα των ξεναγών ελπίζουμε ότι θα συνεχιστεί. Οι έρευνες είναι μη χρηματοδοτούμενες και εντάσσονται μέσα στο ευρύτερο πρόγραμμα: «Συλλογή, Οργάνωση και Διάχυση Περιβαλλοντικής Πληροφόρησης» της Ομάδας Περιβάλλοντος του Ινστιτούτου Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας (ΙΑΑΚ) του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ).

Σχετικά με τη διαμόρφωση του περιεχομένου του ερωτηματολογίου για την Κέρκυρα είχε γίνει προεργασία από τον ξεναγό Λινοσπύρη Χάρη. Στην τελική διαμόρφωση συνεργασθήκαμε με τις κυρίες Στέλλα Προσαλέντη και Έλενα Μαγουλά, πρόεδρο του ΔΣ και υπεύθυνη της Επιτροπής Περιβάλλοντος αντίστοιχα οι οποίες είχαν και την ευθύνη οργάνωσης της διανομής, συμπλήρωσης καθώς και συλλογής των ερωτηματολογίων.

Ο υπεύθυνος της Επιτροπής Περιβάλλοντος του Σωματείου Διπλωματούχων Ξεναγών Αθήνας (ΣΔΞΑ), κ. Αργύρης Αγγέλου συνεχίζοντας τη στενή συνεργασία μαζί μας, όπως και σε όλες τις προηγούμενες έρευνες των ξεναγών, βοήθησε στην επεξεργασία των αποτελεσμάτων.

Από την Ομάδα Περιβάλλοντος του ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ, συμμετείχαν στην έρευνα:

- Θεοδωρόπουλος Κώστας, οικονομολόγος
- Παναγιωτόπουλος Ανδρέας, κοινωνιολόγος - ανθρωπολόγος
- Τσακίρης Κώστας, οικονομολόγος - περιφερειολόγος, υπεύθυνος Ομάδας Περιβάλλοντος ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ

Θέλουμε ακόμη να τονίσουμε την άποψη συνεργασία με τους ξεναγούς της Κέρκυρας, όπως άλλωστε και με τους ξεναγούς των άλλων σωματείων και ευχόμαστε τα αποτελέσματα της έρευνας να αξιοποιηθούν προς την κατεύθυνση της προστασίας του περιβάλλοντος και της βελτίωσης των κακώς κειμένων όπου εντοπίζονται.

Ομάδα Περιβάλλοντος

Ινστιτούτο Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας (ΙΑΑΚ)
Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ)

Μεσογείων 14 - 18 Τ.Κ. 115 27

Τηλ.: 210 7780118/210 7489131 (εσωτ. 505) Fax: 210 7488435

e-mail: ktsaki@ekke.gr, www.ekke.gr/estia

Περιεχόμενα

| | |
|--|-----------|
| I. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ | 5 |
| II. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΞΕΝΑΓΩΝ | 6 |
| III. ΒΑΘΜΟΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ - ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ | 7 |
| <i>A. Ανάλυση Γενικών Αποτελεσμάτων</i> | 7 |
| <i>B. Αξιολόγηση κατά Βαθμό Καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων - Διαδρομών</i> | 11 |
| <i>Γ. Κατανομή Γνωμών των Διαδρομών κατά Νομό</i> | 16 |
| IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ | 17 |

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ίδια η φύση και η θέση του επαγγέλματος του ξεναγού τον καθιστά, εκτός από παρατηρητή, καθημερινό αποδέκτη παραπόνων και πάσης φύσεως αρνητικών σχολίων εκ μέρους των τουριστών - επισκεπτών των αρχαιολογικών χώρων, αλλά και των εμπλεκομένων με τον τουρισμό καταστηματάρχων, ξενοδόχων κλπ, καθιστώντας τον «πληροφοριοδότη-κλειδί», επί του συγκεκριμένου θέματος.

Τα παράπονα και τα αρνητικά σχόλια που διατυπώνονται αφορούν την καθαριότητα τόσο του οικιστικού όσο και του φυσικού περιβάλλοντος, το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών και την γενικότερη έλλειψη φροντίδας, την αμέλεια και ανευθυνότητα που χαρακτηρίζει, κατά κανόνα, τη στάση δημόσιων φορέων και ιδιωτών έναντι των ζωτικής σημασίας περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Τα εν πολλοίς κοινά χαρακτηριστικά της κατάστασης, όπως προέκυψαν από τα αποτελέσματα των ερευνών από τους ξεναγούς των Σωματείων Αθήνας (2003), Θεσσαλονίκης (2003), Κρήτης (2002) και σε μικρότερο βαθμό των Δωδεκανήσων (2003) επιβεβαιώνουν το μέγεθος και την οξύτητα του προβλήματος και επιβάλλουν άμεσα μέτρα αντιμετώπισής του.

Η πρόσφατη έρευνα των ξεναγών της Κέρκυρας εμφανίζει πολύ μετριασμένα τα αντίστοιχα προβλήματα, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι δεν εντοπίζονται και εδώ δυσλειτουργίες και αρνητικές καταστάσεις, οι οποίες επιδέχονται βελτιωτικών παρεμβάσεων και περαιτέρω καλυτέρευση της συνολικής εικόνας.

Φυσικά, το βάρος των ευθυνών κατανέμεται ισόρροπα αφενός στην συμπεριφορά των δημοτών (ίσως και των επισκεπτών) οι οποίοι είναι δημιουργοί αυτής της κατάστασης και αφετέρου στους αρμόδιους Φορείς (Υπ. Πολιτισμού για τους αρχαιολογικούς χώρους και Τοπική Αυτοδιοίκηση για τις διαδρομές).

Συμβολή στη δρομολόγηση λύσεων για την, εν γένει, απαράδεκτη αυτή κατάσταση φιλοδοξεί ν' αποτελέσει η σειρά συνεργασιών - ερευνών της Ομάδας Περιβάλλοντος ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ με τα Σωματεία των ξεναγών, ως ένα βήμα ενεργού παρέμβασης στα κρίσιμα σημεία προβλήματα περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

Ι. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Για τη διεξαγωγή της έρευνας των ξεναγών της Κέρκυρας χρησιμοποιήθηκε ως βάση το ερωτηματολόγιο που κατέστρωσαν σε συνεργασία η Ομάδα Περιβάλλοντος του Ινστιτούτου Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών και η Ένωση Ξεναγών Ιονίων Νήσων και Δυτικής Ελλάδος.

Η συμπλήρωση ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε στην Κέρκυρα στο τέλος του Φεβρουαρίου του 2003 κατά τη διάρκεια διεξαγωγής Γενικής Συνέλευσης της Ένωσης και στο χρονικό διάστημα των 10 ημερών που ακολούθησαν.

Προέκυψαν 23 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια, ενώ ο αριθμός των ενεργών ξεναγών της Κέρκυρας ανέρχεται σε 54 άτομα. Το ποσοστό των ατόμων που απάντησαν (42,6%) θεωρείται ιδιαίτερα ικανοποιητικό και εξασφαλίζει πλήρως την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος. Εξάλλου οι 23 ξεναγοί που απάντησαν είναι κατά τεκμήριο οι πλέον δραστηριοποιημένοι με βασικό κριτήριο την συμμετοχή τους στις συλλογικές διαδικασίες του Σωματείου τους.

Από τους 23 ξεναγούς που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο:

1. Οι 12 ξεναγούν μόνο στην Κέρκυρα.
2. Οι 11 ξεναγούν στην Κέρκυρα καθώς και σε χώρους της Ηπειρωτικής Ελλάδας.

Το ερωτηματολόγιο διαρθρώνεται σε δύο βασικά σκέλη:

α) Ατομικά στοιχεία ξεναγού.

β) Βαθμός καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων - Διαδρομών

Στο **α** σκέλος ζητούνται τα βασικά δημογραφικά-κοινωνικά χαρακτηριστικά των ξεναγών που περιλαμβάνουν τις εξής παραμέτρους:

α) Φύλο, β) Ηλικία, γ) Οικογενειακή κατάσταση, δ) Αριθμός παιδιών, ε) Χρησιμοποιούμενες επαγγελματικά ξένες γλώσσες (1^η, 2^η, 3^η), στ) Τυχόν πτυχίο Ανωτάτης ή Ανωτέρας Σχολής (εκτός της Σχολής Ξεναγών), ζ) Χρόνια εξάσκησης του επαγγέλματος.

Στο β σκέλος ζητείται η βαθμολόγηση της καθαριότητας 12 συγκεκριμένων διαδρομών και 6 αρχαιολογικών και μη χώρων εκ μέρους των ξεναγών, βάσει 5βάθμιας κλίμακας, που περιλαμβάνει τους εξής κωδικούς χαρακτηρισμούς:

- 1= Πολύ καθαρός χώρος (τέλειος)
- 2= Καθαρός χώρος (αποδεκτός)
- 3= Μέτριος
- 4= Βρώμικος χώρος
- 5= Πολύ βρώμικος χώρος (ντροπή-αίσχος)

Η επιλογή των διαδρομών και αρχαιολογικών χώρων που περιλαμβάνει το ερωτηματολόγιο έγινε βάσει του ότι τα συγκεκριμένα δρομολόγια είναι αυτά που ακολουθούνται συχνότερα απ' οποιαδήποτε άλλα στις τουριστικές περιηγήσεις σε ολόκληρη την Κέρκυρα καθώς και οι αντίστοιχοι χώροι είναι οι συχνότερα επισκέψιμοι..

Παράλληλα, στο ερωτηματολόγιο, υπάρχει ελεύθερος χώρος όπου μπορεί ο ερωτώμενος να διατυπώσει οποιοδήποτε πρόσθετο σχόλιο σχετίζεται με το θέμα.

II. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΞΕΝΑΓΩΝ

Τα δημογραφικά και κοινωνικά στοιχεία των ξεναγών της Κέρκυρας, όπως αποτυπώνονται στην επιτόπια έρευνα, παρουσιάζουν την εξής εικόνα:

A) Φύλο

Στην έρευνα συμμετείχαν 23 ξεναγοί, εκ των οποίων 22 ήταν γυναίκες και μόνο ένας άνδρας.

B) Ηλικία

Οι ηλικίες των Κερκυραίων ξεναγών είναι μικρότερες από τις αντίστοιχες των Αθηναίων και Θεσσαλονικέων, εφόσον 6 ξεναγοί έχουν ηλικία 23-29 ετών και 12 ξεναγοί έχουν ηλικία 30-49 ετών, δηλαδή το 78,3% ανήκουν στις 2 νεότερες ηλικιακές ομάδες.

Γ) Οικογενειακή κατάσταση

Το 50% των ερωτηθέντων είναι έγγαμοι, το 36,4% άγαμοι και το 13,6% διαζευγμένοι/ες ή χήροι/ες, ποσοστά ανάλογα των ξεναγών από άλλες περιοχές.

Δ) Αριθμός παιδιών

Το 63,6% των έγγαμων Κερκυραίων ξεναγών έχει από ένα παιδί και το 36,4% από 2 παιδιά. Υπάρχει μια μικρή απόκλιση από τα δεδομένα του γενικού πληθυσμού, οφειλόμενη στο ότι οι ηλικίες είναι σχετικά μικρές (το 56,5% των ερωτηθέντων είναι κάτω των 36 ετών).

Ε) Ξένες γλώσσες

Όπως και στους ξεναγούς άλλων περιοχών, η περισσότερο χρησιμοποιούμενη γλώσσα είναι τα αγγλικά, που ομιλούνται από 18 ξεναγούς ως πρώτη γλώσσα και από 2 ως δεύτερη (87% του συνόλου). Από 7 ξεναγούς χρησιμοποιούνται τα γερμανικά (2 ως πρώτη και 5 ως δεύτερη), από 3 μόνο τα γαλλικά (ως δεύτερη), ενώ 4 ξεναγοί χρησιμοποιούν τα ιταλικά (ποσοστό 18%, δηλαδή μεγαλύτερο από άλλες περιοχές, κάτι όμως αναμενόμενο, λόγω της γειννίας των Ιονίων νησιών με την Ιταλία).

ΣΤ) Κατοχή άλλου πτυχίου

Μόνο ένας από τους 23 ξεναγούς είναι κάτοχος και άλλου πτυχίου εκτός της σχολής ξεναγών, εν αντιθέσει με τους ξεναγούς της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, όπου το φαινόμενο της κατοχής και άλλου πτυχίου είναι συνηθισμένο.

Ζ) Χρόνια στο επάγγελμα

Αντιστοίχως με την ηλικία, βέβαια, τα «χρόνια στο επάγγελμα» είναι λιγότερα, με 9 ξεναγούς μεταξύ 1-10 ετών, 6 ξεναγούς μεταξύ 11-20 ετών και 8 ξεναγούς με επαγγελματική εμπειρία άνω των 20 ετών. Συνολικά, αν και μικρός ο αριθμός, η

αντιπροσωπευτικότητα κατά κατηγορία παλαιών και νέων ξεναγών είναι ιδιαίτερος ικανοποιητική και καλύπτει την ανάγκη διαχρονικής προσέγγισης του εξεταζόμενου προβλήματος.

III. ΒΑΘΜΟΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ - ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

A. Ανάλυση Γενικών Αποτελεσμάτων

Μια πρώτη επεξεργασία (απλές κατανομές, επί τοις εκατό) των απαντήσεων στο ερωτηματολόγιο, όσον αφορά τον βαθμό καθαριότητας, μεταξύ των διαδρομών και των αρχαιολογικών χώρων παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

| Α/Α | ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ – ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ | | Βαθμός Καθαριότητας | | | | |
|----------|---|--|---------------------|-------------|-------------|------------|------------|
| | | | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 1 | Διαδρομή | Παλιοκαστρίτσα - Κασσιώπη | 4,3 | 30,4 | 60,9 | 4,3 | - |
| 2 | Χώρος | Μονής Παλαιοκαστρίτσας | 26,1 | 26,1 | 39,1 | 8,7 | - |
| 3 | Διαδρομή | Αχίλλειο - Κανόνι - Πόλη | 8,7 | 17,4 | 69,6 | 4,3 | - |
| 4 | Αρχ. Χώρος | Αχιλλείου | 13,6 | 40,9 | 40,9 | 4,5 | - |
| 5 | Αρχ. Χώρος | Παλαιόπολης - Μουσείου Μον Ρεπό | 34,8 | 47,8 | 13 | 4,3 | - |
| 6 | Χώρος | Εκκλησία Αγ. Σπυρίδωνος | 42,9 | 52,4 | 4,8 | - | - |
| 7 | Χώρος | Ασιατικού Μουσείου | 69,6 | 26,1 | - | 4,3 | - |
| 8 | Χώρος | Αρχαιολογικού Μουσείου | 60,9 | 30,4 | 8,7 | - | - |
| 9 | Αρχ. Χώρος | Παλαιού Φρουρίου | 9,1 | 50 | 36,4 | 4,5 | - |
| 10 | Αρχ. Χώρος | Νέου Φρουρίου | 18,2 | 45,5 | 36,4 | - | - |
| 11 | Χώρος | Μονή Αντιβουινιώτισσας | 45,5 | 40,9 | 4,5 | 9,1 | - |
| 12 | Διαδρομή | Συναράδες - Κάτω Γαρούνα - Χλομός - Μεσσογγή | - | 15,8 | 52,6 | 21,1 | 10,5 |
| 13 | Διαδρομή | Δωδώνη - Ιωάννινα | 8,3 | 50 | 25 | 16,7 | - |
| 14 | Αρχ. Χώρος | Δωδώνης | 27,3 | 45,5 | 18,2 | - | 9,1 |
| 15 | Διαδρομή | Νικόπολη - Κασσωπία | - | 46,2 | 46,2 | - | 7,7 |
| 16 | Αρχ. Χώρος | Νικόπολης | 8,3 | 58,3 | 25 | - | 8,3 |
| 17 | Διαδρομή | Μέτσοβο - Μετέωρα | 27,3 | 36,4 | 36,4 | - | - |
| 18 | Μοναστήρια | Μετεώρων | 54,5 | 18,2 | 27,3 | - | - |
| Σ | Συνολικός Μέσος Όρος Αρχαιολογικών Χώρων και Διαδρομών | | 25,1 | 37,7 | 30,3 | 4,5 | 2,0 |

Επί του συνόλου διαδρομών και αρχαιολογικών χώρων τα ποσοστά κατά βαθμό καθαριότητας διαμορφώνονται ως εξής: Το 25,5% των απαντήσεων χαρακτηρίζει τους χώρους ως πολύ καθαρούς, το 37,7% ως καθαρούς, το 30,3% ως μέτριους, το 4,5% ως βρώμικους και το 2% ως πολύ βρώμικους.

Ομαδοποιώντας τις απαντήσεις με βαθμό 1 και 2 έχουμε ποσοστό 63,2% , και με βαθμό 4 και 5 ποσοστό 6,5%.

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι απαντήσεις χαρακτηρίζονται ως ενδεικτικές, λόγω του μικρού συνολικού αριθμού (23 άτομα μόνο) αν και αντιπροσωπεύουν το 42,6% του συνόλου, ιδιαίτερα για τις διαδρομές και τους αρχαιολογικούς χώρους εκτός νησιού όπου απαντούν μόνο 12 ξεναγοί.

Παραμένει πάντως η διαπίστωση ότι η εικόνα που μεταφέρεται από τους Κερκυραίους ξεναγούς είναι πολύ θετικότερη από την αντίστοιχη των άλλων περιοχών. Η διαφορά αυτή πρέπει να αποδοθεί:

- α) στην ύπαρξη 12 χώρων (αρχαιολογικών και μη) και 6 μόλις διαδρομών, εν αντιθέσει π.χ. με τον «κλασικό γύρο» των Αθηναίων ξεναγών, που περιλαμβάνει 12 διαδρομές και 6 χώρους. Οι απόψεις για την καθαριότητα των χώρων ήταν πολύ πιο θετικές από τις αντίστοιχες για τις διαδρομές σε όλες τις περιοχές της Ελλάδας και η αντιστροφή της αναλογίας μεταξύ διαδρομών και χώρων που υπάρχει στο ερωτηματολόγιο της Κέρκυρας, εξηγεί σε σημαντικό βαθμό την συνολική διαφορετική εικόνα.
- β) Στις καλύτερες συνθήκες που προφανώς χαρακτηρίζουν το ιστορικό κέντρο της πόλης στην Κέρκυρα, μιας και αρκετοί χώροι επίσκεψης είναι εκεί.

Εξετάζοντας μεμονωμένα καθεμία από τις 6 διαδρομές και τους 12 χώρους (εκ των οποίων 6 είναι αρχαιολογικοί, 4 είναι θρησκευτικοί και 2 είναι μουσειακοί), διαπιστώνεται ότι:

A) Χώροι

Τα περισσότερα θετικά σχόλια (Κ1: πολύ καθαρός χώρος) συγκεντρώνουν τα δύο μουσεία, το Ασιατικό με το 69,9% των ερωτηθέντων να το χαρακτηρίζει πολύ καθαρό και το Αρχαιολογικό με αντίστοιχο ποσοστό ύψους 60,9%.

Στο σύνολο όμως θετικών χαρακτηρισμών (Κ1+Κ2: πολύ καθαρός και καθαρός χώρος) υπερτερεί η εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνος με 95,3%.

Οι αρχαιολογικοί χώροι της Ηπείρου έχουν σαφώς μικρότερα θετικά ποσοστά (Δωδώνη με 27,3% και Νικόπολη 8,3% ως πολύ καθαροί χώροι και 45,5% και 58,3% αντιστοίχως ως καθαροί). Δεν αναιρείται πάντως η πλήρως διαφοροποιημένη εικόνα που παρουσιάζεται εν σχέσει με τους αρχαιολογικούς χώρους άλλων περιοχών, όπου τα ποσοστά θετικών απαντήσεων είναι πολύ χαμηλότερα.

Αξιοσημείωτη διαφορά εμφανίζεται επίσης στους χαρακτηρισμούς των Κερκυραίων ξεναγών εν σχέσει με τους αντίστοιχους των Αθηναίων και Θεσσαλονικέων, όσον αφορά τον χώρο των Μετέωρων. Το 37,2% των αρνητικών γνώμων που διατυπώθηκαν στην έρευνα των ξεναγών Θεσσαλονίκης (επαναληπτική του έτους 2003) και το αντίστοιχο 21,4% της έρευνας των Αθηναίων ξεναγών (επίσης επαναληπτική του έτους 2003) εδώ μηδενίζεται και αντιθέτως θετική γνώμη διατυπώνεται από το 72,7% των Κερκυραίων ξεναγών (το υπόλοιπο 27,3% αποδίδει στα Μετέωρα τον χαρακτηρισμό «μετρίως καθαρός»).

Η λογική εξήγηση που δόθηκε μετά από συζητήσεις με ξεναγούς των τριών Σωματείων είναι η εξής:

- Αθηναίοι και Θεσσαλονικείς «βιώνουν» το πρόβλημα στα Μετέωρα συνεχώς σε ολόκληρη τη τουριστική περίοδο διότι αποτελεί βασικό «προορισμό» των πολυήμερων ξεναγήσεων και η εικόνα που θυμούνται είναι βέβαια η χειρότερη προερχόμενη από τα διαστήματα τουριστικής αιχμής.
- Για τους Κερκυραίους ξεναγούς η επίσκεψη στα Μετέωρα περιορίζεται σαν «συμπλήρωμα» στην αρχή και στο τέλος της τουριστικής περιόδου όπου η επισκεψιμότητα είναι συγκριτικά χαμηλότερη οπότε και η επιβάρυνση στο περιβάλλον αντιστοίχως λιγότερη.

B) Διαδρομές

Από τις διαδρομές που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα των Κερκυραίων ξεναγών, η διαδρομή Μέτσοβο - Μετέωρα συγκεντρώνει πιο θετικό σχολιασμό (το 63,7% των ερωτηθέντων τη χαρακτηρίζει θετικά).

Ακολουθεί η διαδρομή Δωδώνη - Ιωάννινα (με 58,3% θετικές γνώμες) και η διαδρομή Νικόπολη - Κασσωπία (με 46,2% θετικό σχολιασμό).

Αντιθέτως οι διαδρομές εντός της νήσου Κέρκυρας καταλαμβάνουν τις τελευταίες θέσεις, εφ' όσον το 26,1% χαρακτηρίζει θετικά τη διαδρομή Αχίλλειο - Κανόνι - Πόλη και το 15,8% μόλις τη διαδρομή που διασχίζει τη Νοτιοδυτική Κέρκυρα (Σιναράδες - Κάτω Γαρούνα - Χλωμός - Μεσογγή).

Οι απαντήσεις αυτές αναδεικνύουν μια έντονη αντίθεση μεταξύ αφενός των αρχαιολογικών και λοιπών χώρων της Κέρκυρας και αφετέρου των οδικών διαδρομών της, οφειλόμενη κατά την προσωπική μας εκτίμηση:

α) στη μακρόχρονη τουριστική παράδοση (και μάλιστα με επισκέπτες υψηλών απαιτήσεων) της Κέρκυρας, που διαμόρφωσε την αντίστοιχη παιδεία στους κατοίκους της και προστατεύει τα αρχαιολογικά, θρησκευτικά και αρχιτεκτονικά αξιοθέατά της,

β) στις αρνητικές επιπτώσεις του μαζικού τουρισμού, εξαιτίας των οποίων αμαυρώνεται η πρώτη, καλή, εικόνα των μνημείων και άντ' αυτής προβάλλει η ελλιπής καθαριότητα, η πολυκοσμία και ο θόρυβος, κλπ.

Γενικό συμπέρασμα το οποίο αξίζει να σημειωθεί είναι ότι οι χώροι της Κέρκυρας χαρακτηρίζονται με περισσότερες θετικές γνώμες συγκρινόμενοι με τους εκτός Κέρκυρας, ενώ το ακριβώς αντίθετο συμβαίνει με τις διαδρομές όπου οι εκτός Κέρκυρας εμφανίζονται σε καλύτερη κατάσταση από τις εντός Κέρκυρας διαδρομές. Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι ακόμα και οι Κερκυραϊκές διαδρομές βρίσκονται γενικά σε καλύτερη κατάσταση συγκριτικά με αντίστοιχες άλλων περιοχών. Οι περισσότερες αρνητικές γνώμες συγκεντρώνονται σε διαδρομή η οποία είναι κοινή σε περισσότερους από ένα Δήμους (Διαδρ. Συναράδες - Κάτω Γαρούνα - Χλομός - Μεσσογγή).

Παραθέτουμε στη συνέχεια, αυτούσια, χαρακτηριστικά σχόλια που συμπληρώθηκαν από τους Κερκυραίους ξεναγούς στα ερωτηματολόγια, τα οποία συγκεκριμενοποιούν το πρόβλημα σκουπιδιών κλπ στα όρια των Δήμων ενώ επισημαίνουν επίσης το πρόβλημα με την καθαριότητα στις τουαλέτες.

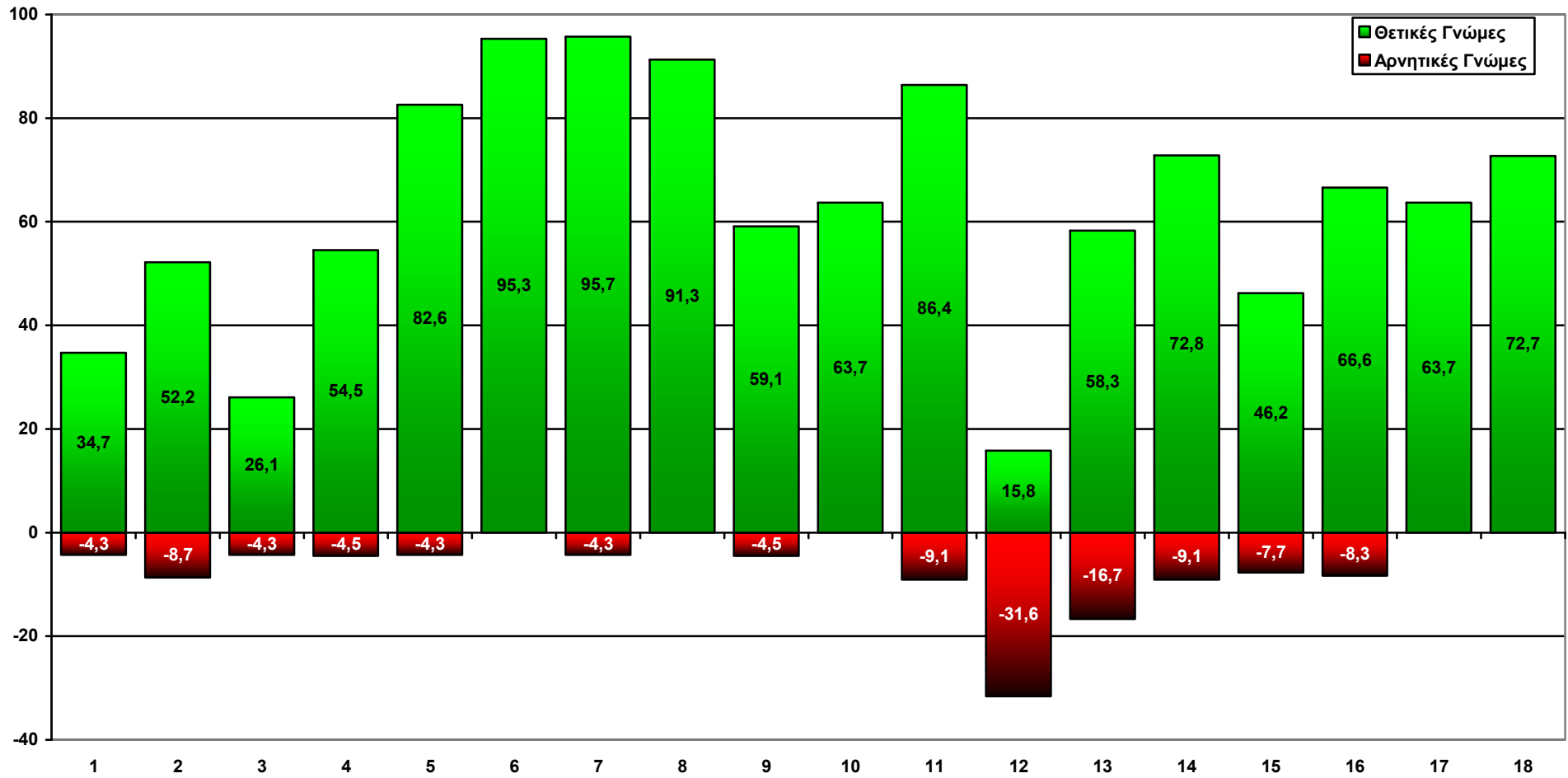
Έτσι:

- *Οι τουαλέτες, στους περισσότερους χώρους, είναι τις περισσότερες φορές σε αθλία κατάσταση (όπως στην Μονή Παλαιοκαστρίτσας).*
- *Χώρος Μονής Παλαιοκαστρίτσας: Άθλιες τουαλέτες (χωρίς νερό συνήθως). Είναι μοναστήρι που το επισκέπτονται τουλάχιστον 500 τουρίστες σε καθημερινή βάση.*
- *Οι περισσότερες διαδρομές είναι βρώμικες λόγω των σκουπιδιών σε όρια Δήμων, εγκαταλελειμμένα αυτοκίνητα, οικιακές συσκευές, μπάζα οικοδομών.*
- *Η διαδρομή Ηγουμενίτσα - Ιωάννινα (το καλοκαίρι) είναι γεμάτη σκουπίδια που αφήνουν στην άκρη του δρόμου. Είναι ντροπή για το χώρο.*

Υπενθυμίζουμε ότι τα αποτελέσματα της έρευνας αφορούν την τουριστική περίοδο του 2002 (συμπλήρωση ερωτηματολογίων Φεβρουάριος 2003). Παρατηρήσεις των ξεναγών για την φετινή τουριστική περίοδο (2003) αναφέρουν ότι τα προβλήματα στις διαδρομές υπάρχουν ακόμα αλλά έχουν, συγκριτικά, μειωθεί..

Διάγραμμα Πίνακα 1

Θετικές - Αρνητικές Γνώμες



| | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 |
|------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|-------|-------|------|------|------|------|------|
| Θετικές Γνώμες | 34,7 | 52,2 | 26,1 | 54,5 | 82,6 | 95,3 | 95,7 | 91,3 | 59,1 | 63,7 | 86,4 | 15,8 | 58,3 | 72,8 | 46,2 | 66,6 | 63,7 | 72,7 |
| Αρνητικές Γνώμες | -4,3 | -8,7 | -4,3 | -4,5 | -4,3 | - | -4,3 | - | -4,5 | - | -9,1 | -31,6 | -16,7 | -9,1 | -7,7 | -8,3 | - | - |

B. Αξιολόγηση κατά Βαθμό Καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων - Διαδρομών

Για ν' αποτυπωθεί παραστατικά η διαμορφωμένη κατάσταση, όσον αφορά στην καθαριότητα αρχαιολογικών χώρων και διαδρομών, επιχειρήθηκε η απόλυτη ιεράρχηση του βαθμού καθαριότητας.

Μεθοδολογικά, η διαδικασία γι' αυτήν την ιεράρχηση ήταν:

α) Ομαδοποιήθηκαν οι θετικές απαντήσεις (κωδικοί 1 και 2), καθώς και οι αρνητικές (κωδικοί 4 και 5).

β) Χρησιμοποιήθηκε συντελεστής στάθμισης της βαθμολόγησης που κατά περίπτωση ήταν:

+2 για τις θετικές απαντήσεις (κωδικοί 1 και 2)

0 για τον χαρακτηρισμό «μέτρια» (κωδικός 3)

-2 για τις αρνητικές απαντήσεις (κωδικοί 4 και 5)

Κατ' αυτόν τον τρόπο προέκυψε η απόλυτη ιεράρχηση κατά βαθμό καθαριότητας που παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

| A/A | Αρχ. Χώρος/Διαδρομή | (1+2) | (3) | (4+5) | 2(1+2) | 2(4+5) | Δείκτης | α/α κατά δείκτη |
|-----|--|-------|------|-------|--------|--------|---------|-----------------|
| 1 | Παλιοκαστρίτσα - Κασσιώπη | 34,7 | 60,9 | 4,3 | 694 | 86 | 608 | 16 |
| 2 | Μονής Παλαιοκαστρίτσας | 52,2 | 39,1 | 8,7 | 1044 | 174 | 870 | 13 |
| 3 | Αχιλλείο - Κανόνι - Πόλη | 26,1 | 69,6 | 4,3 | 522 | 86 | 436 | 17 |
| 4 | Αχιλλείου | 54,5 | 40,9 | 4,5 | 1090 | 90 | 1000 | 12 |
| 5 | Παλαιόπολης - Μουσείου Μον Ρεπό | 82,6 | 13 | 4,3 | 1652 | 86 | 1566 | 4 |
| 6 | Εκκλ. Αγ. Σπυρίδωνος | 95,3 | 4,8 | - | 1906 | - | 1906 | 1 |
| 7 | Ασιατικού Μουσείου | 95,7 | - | 4,3 | 1914 | 86 | 1828 | 2 |
| 8 | Αρχαιολογικού Μουσείου | 91,3 | 8,7 | - | 1826 | - | 1826 | 3 |
| 9 | Παλαιού Φρουρίου | 59,1 | 36,4 | 4,5 | 1182 | 90 | 1092 | 11 |
| 10 | Νέου Φρουρίου | 63,7 | 36,4 | - | 1274 | - | 1274 | 7* |
| 11 | Μονή Αντιβουνιώτισσας | 86,4 | 4,5 | 9,1 | 1728 | 182 | 1546 | 5 |
| 12 | Συναράδες - Κάτω Γαρούνα - Χλομός - Μεσσογγή | 15,8 | 52,6 | 31,6 | 316 | 632 | -316 | 18 |
| 13 | Δωδώνη - Ιωάννινα | 58,3 | 25 | 16,7 | 1166 | 334 | 832 | 14 |
| 14 | Δωδώνης | 72,8 | 18,2 | 9,1 | 1456 | 182 | 1274 | 8* |
| 15 | Νικόπολη - Κασσωπία | 46,2 | 46,2 | 7,7 | 924 | 144 | 780 | 15 |
| 16 | Νικόπολης | 66,6 | 25 | 8,3 | 1332 | 166 | 1166 | 10 |
| 17 | Μέτσοβο - Μετέωρα | 63,7 | 36,4 | - | 1274 | - | 1274 | 9* |
| 18 | Μετεώρων | 72,7 | 27,3 | - | 1454 | - | 1454 | 6 |

Χώροι εντός Ν. Κέρκυρας

| Χώροι | Απόλυτοι Αριθμοί | % επί των θετικών απαντήσεων |
|---|------------------|------------------------------|
| Χώρος Μονή Παλαιοκαστρίτσας | 870 | 6,7 |
| Αρχ. Χώρος Αχίλλειου | 1.000 | 7,7 |
| Αρχ. Χώρος Παλαιόπολης-Μουσείου Μον Ρεπτό | 1.566 | 12,1 |
| Χώρος Εκκλησία Αγ. Σπυρίδωνος | 1.906 | 14,8 |
| Χώρος Ασιατικού Μουσείου | 1.828 | 14,2 |
| Χώρος Αρχαιολογικού Μουσείου | 1.826 | 14,1 |
| Αρχ. Χώρος Παλαιού Φρουρίου | 1.092 | 8,5 |
| Χώρος Νέου Φρουρίου | 1.274 | 9,9 |
| Χώρος Μονή Αντιβουνιτισσας | 1.546 | 12,0 |
| Σύνολο | 12908 | 100% |

Χώροι εκτός Ν. Κέρκυρας

| Χώροι | Απόλυτοι Αριθμοί | % επί των θετικών απαντήσεων |
|---------------------------|------------------|------------------------------|
| Αρχ. Χώρος Δωδώνης | 1.274 | 32,7 |
| Αρχ. Χώρος Νικόπολης | 1.166 | 29,9 |
| Χώρος Μοναστήρια Μετεώρων | 1.454 | 37,3 |
| Σύνολο | 3894 | 100% |

Χώροι που συνολικά επισκέπτονται οι Ξεναγοί Κέρκυρας

| Χώροι | Απόλυτοι Αριθμοί | % επί των θετικών απαντήσεων |
|---|------------------|------------------------------|
| Χώρος Μονή Παλαιοκαστρίτσας | 870 | 5,2 |
| Αρχ. Χώρος Αχίλλειου | 1.000 | 6,0 |
| Αρχ. Χώρος Παλαιόπολης-Μουσείου Μον Ρεπτό | 1.566 | 9,3 |
| Χώρος Εκκλησία Αγ. Σπυρίδωνος | 1.906 | 11,3 |
| Χώρος Ασιατικού Μουσείου | 1.828 | 10,9 |
| Χώρος Αρχαιολογικού Μουσείου | 1.826 | 10,9 |
| Αρχ. Χώρος Παλαιού Φρουρίου | 1.092 | 6,5 |
| Χώρος Νέου Φρουρίου | 1.274 | 7,6 |
| Χώρος Μονή Αντιβουνιτισσας | 1.546 | 9,2 |
| Αρχ. Χώρος Δωδώνης | 1.274 | 7,6 |
| Αρχ. Χώρος Νικόπολης | 1.166 | 6,9 |
| Χώρος Μοναστήρια Μετεώρων | 1.454 | 8,7 |
| Σύνολο | 16802 | 100% |

Διαδρομές εντός Ν. Κέρκυρας

| Διαδρομές | Απόλυτοι Αριθμοί | % |
|--|------------------|---------------|
| Διαδρ. Παλαιοκαστρίτσα-Κασσιώπη | 608 | 58,2 |
| Διαδρ. Αχίλλειο - Κανόνι - Πόλη | 436 | 41,8 |
| Διαδρ. Συναράδες - Κάτω Γαρούνα - Χλομός - Μεσογιά | (-316)* | - |
| Σύνολο | 1044 | 100,0% |

*Αρνητική τιμή (δεν συνυπολογίζεται).

Διαδρομές εκτός Ν. Κέρκυρας

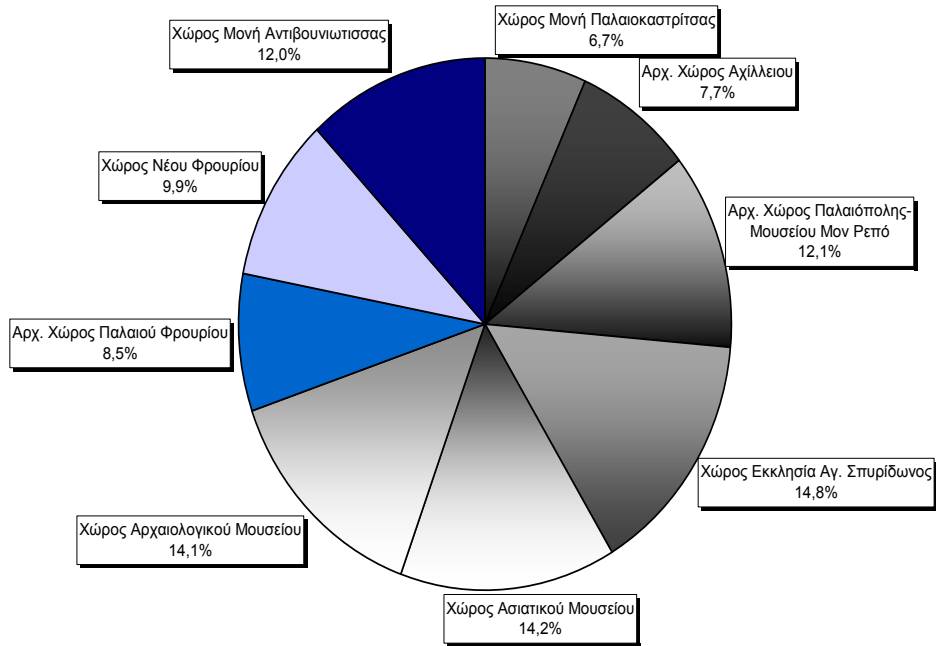
| Διαδρομές | Απόλυτοι Αριθμοί | % |
|----------------------------|------------------|---------------|
| Διαδρ. Δωδώνη - Ιωάννινα | 832 | 28,8 |
| Διαδρ. Νικόπολη - Κασσωπία | 780 | 27,0 |
| Διαδρ. Μέτσοβο - Μετέωρα | 1274 | 44,2 |
| Σύνολο | 2886 | 100,0% |

Διαδρομές που συνολικά επισκέπτονται οι Ξεναγοί Κέρκυρας

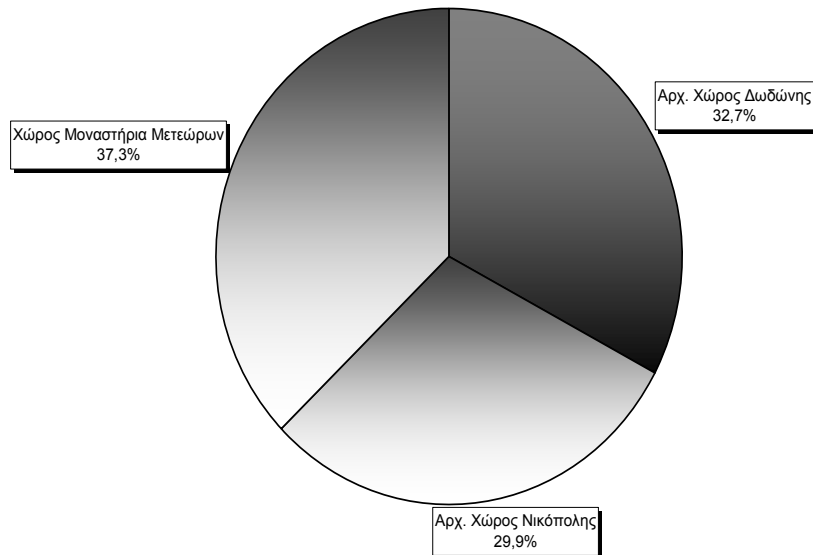
| Διαδρομές | Απόλυτοι Αριθμοί | % |
|--|------------------|---------------|
| Διαδρ. Παλαιοκαστρίτσα-Κασσιώπη | 608 | 15,5 |
| Διαδρ. Αχίλλειο - Κανόνι - Πόλη | 436 | 11,1 |
| Διαδρ. Συναράδες - Κάτω Γαρούνα - Χλομός - Μεσογιά | (-316)* | - |
| Διαδρ. Δωδώνη - Ιωάννινα | 832 | 21,2 |
| Διαδρ. Νικόπολη - Κασσωπία | 780 | 19,8 |
| Διαδρ. Μέτσοβο - Μετέωρα | 1274 | 32,4 |
| Σύνολο | 3930 | 100,0% |

*Αρνητική τιμή (δεν συνυπολογίζεται).

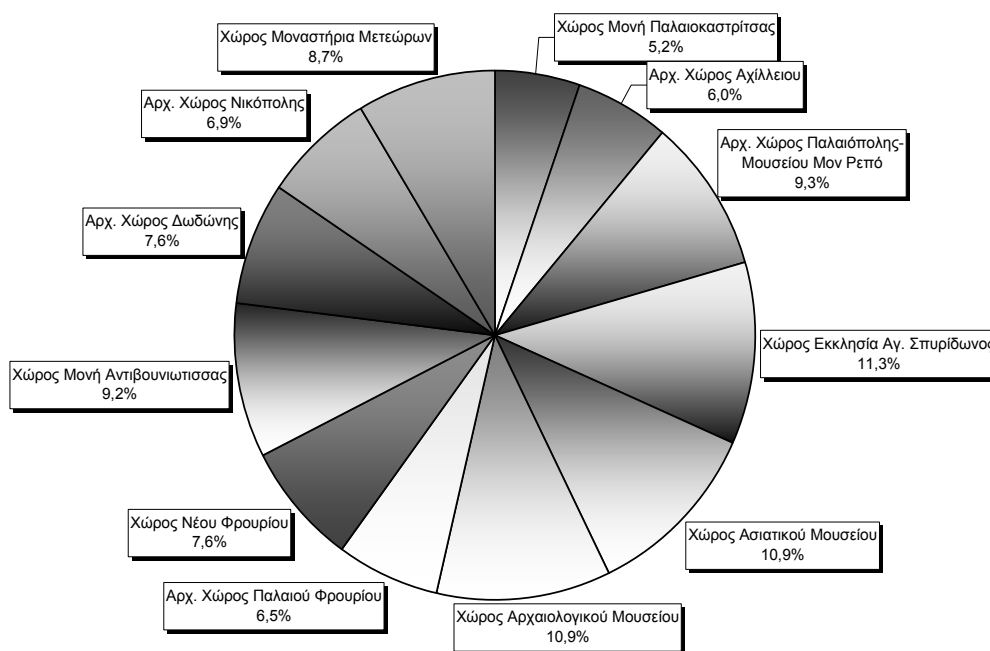
Κατανομή Θετικών Γνωμών για τους χώρους εντός Ν. Κέρκυρας



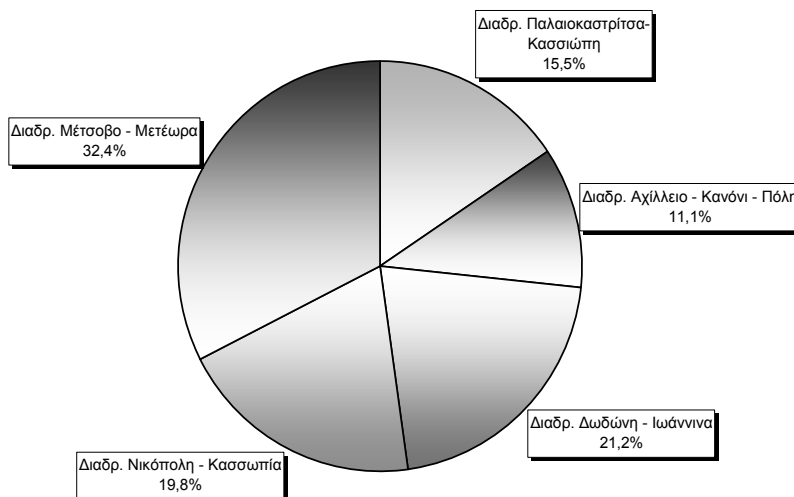
Κατανομή Θετικών Γνωμών για τους χώρους εκτός Ν. Κέρκυρας



Κατανομή Θετικών Γνωμών για τους χώρους που επισκέπτονται συνολικά οι Ξεναγοί Κέρκυρας



Κατανομή Θετικών Γνωμών των Διαδρομών που επισκέπτονται συνολικά οι Ξεναγοί Κέρκυρας*



*Δεν περιέχεται η διαδρομή Συναράδες - Κάτω Γαρούνα - Χλομός - Μεσογγί η οποία στην τελική κατάταξη έχει αρνητικό πρόσημο.

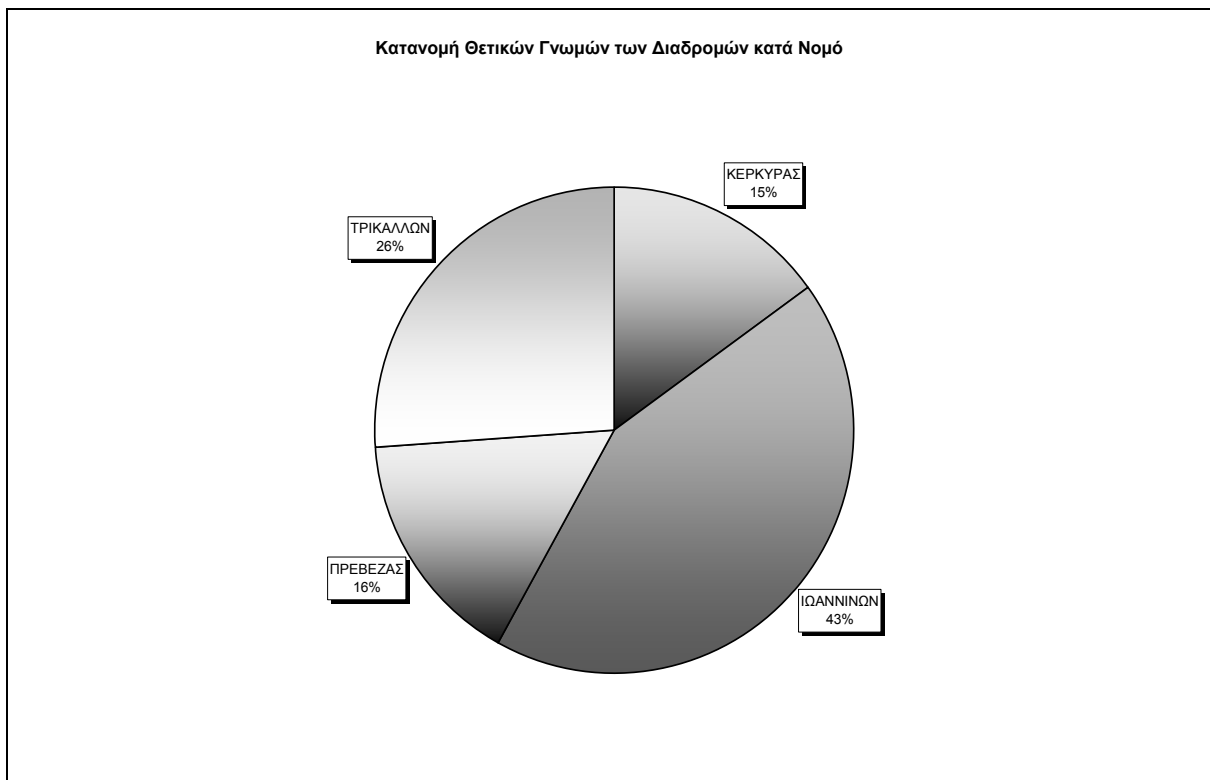
Γ. Κατανομή Γνωμών των Διαδρομών κατά Νομό

Ακολουθεί η κατάταξη των γνωμών του επιπέδου καθαριότητας των διαδρομών κατά Νομό, διαδρομές οι οποίες τους διασχίζουν και χρησιμοποιούνται από τον «οργανωμένο τουρισμό». Από την ανάλυση αυτή εξαιρέθηκε η βαθμολόγηση των αρχαιολογικών χώρων διότι δεν υπάγονται στην αρμοδιότητα Νομαρχιακών ή Δημοτικών Αρχών, αλλά του Υπουργείου Πολιτισμού.

Διευκρινίζεται ότι για την κατάταξη που ακολουθεί, δεν επιμερίστηκαν οι χιλιομετρικές αποστάσεις των διαδρομών κατά Νομό, αλλά θεωρήθηκε πως ο βαθμός καθαριότητας κάθε διαδρομής αφορά εξίσου τους Νομούς από όπου διέρχεται, είτε κατά μικρό τμήμα είτε κατά μεγαλύτερο.

Πίνακας 3: Κατανομή Γνωμών των Διαδρομών κατά Νομό

| ΝΟΜΟΙ | ΑΠΟΛΥΤΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ | ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΟΛΥΤΩΝ ΑΡΙΘΜΩΝ | % |
|---------------|------------------|-------------------------|-------------|
| ΚΕΡΚΥΡΑΣ | 608+436-316 | 728 | 14,9 |
| ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ | 832+1274 | 2.106 | 43,1 |
| ΠΡΕΒΕΖΑΣ | 780 | 780 | 16,0 |
| ΤΡΙΚΑΛΛΩΝ | 1274 | 1.274 | 26,0 |
| ΣΥΝΟΛΟ | - | 4.888 | 100% |



IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η έρευνα των ξεναγών της Κέρκυρας ανέδειξε πολλές ιδιομορφίες εν συγκρίσει με τα αποτελέσματα προγενέστερων ερευνών σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Κρήτη και Δωδεκάνησα.

Κατ' αρχάς το πλαίσιο αναφοράς της συγκεκριμένης έρευνας είναι εντελώς διαφορετικό, καθ' όσον:

- α) Ο συνολικός αριθμός των απαντησάντων ήταν, εκ των πραγμάτων, περιορισμένος σε 23 άτομα, εκ των οποίων μάλιστα μόνο τα 12, δυστυχώς, είχαν άποψη περί των συνθηκών καθαριότητας που επικρατούν στους εκτός Κέρκυρας χώρους και διαδρομές.
- β) Οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να εκφράσουν άποψη επί των συνθηκών καθαριότητας σε 12 χώρους (αρχαιολογικούς και μη) και 6 διαδρομές, εν αντιθέσει π.χ. με τις έρευνες της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, όπου η αναλογία χώρων και διαδρομών ήταν ακριβώς αντίστροφη (6 αρχαιολογικοί χώροι και 12 διαδρομές).

Οι προαναφερθείσες παράμετροι καθόρισαν σε σημαντικό βαθμό και τα αποτελέσματα της έρευνας, στα οποία αποτυπώνεται μια εικόνα σαφώς καλύτερη και πολύ λιγότερο προβληματική απ' ό,τι στις άλλες έρευνες.

Αν και τα αποτελέσματα αυτά είναι, κατά βάση, ενδεικτικά μιας τάσης, παρά αντιπροσωπευτικά της κατάστασης, παραμένει η διαπίστωση ότι οι συνθήκες καθαριότητας και υγιεινής των χώρων και των διαδρομών στην Κέρκυρα και στην Ήπειρο εμφανίζονται πολύ βελτιωμένες έναντι των άλλων περιοχών.

Η ερμηνεία αυτού του φαινομένου ανιχνεύεται σε πολλούς παράγοντες, οι οποίοι συμβάλλουν από κοινού, στη διαμόρφωση της θετικής γνώμης που διατυπώνεται:

- α) Η μακρόχρονη τουριστική παράδοση της Κέρκυρας, και μάλιστα με επισκέπτες υψηλών απαιτήσεων, έχει διαμορφώσει τους όρους για μια τουριστική υποδομή, επαρκέστερη και πιο λειτουργική, απ' ό,τι σε περιοχές που η τουριστική κίνηση δεν αναπτύχθηκε βαθμειά, αλλά εισέβαλλε βιαίως, χωρίς να αφομοιωθεί από τις τοπικές κοινωνίες.

Εξάλλου η σύγκριση γίνεται και με περιοχές, στις οποίες ο τουρισμός δεν αποτελεί βασική παράμετρο των κοινωνικο/οικονομικών λειτουργιών τους (π.χ. Φθιώτιδα, Φωκίδα κλπ.) ή ο έντονος ρυθμός των αστικών κέντρων δεν ευνοεί τη συνύπαρξη με δραστηριότητες αναψυχής (π.χ. Αθήνα και Θεσσαλονίκη).

- β) Οι Κερκυραίοι ξεναγοί παρότι χαρακτήρισαν καλύτερους τους αρχαιολογικούς χώρους εντός Κέρκυρας από τους εκτός, βαθμολόγησαν, γενικά, χειρότερα τις Κερκυραϊκές διαδρομές συγκριτικά με τις διαδρομές εκτός του νησιού. Το πρόβλημα εντοπίζεται, σε μικρότερο βαθμό από ότι σε άλλες περιοχές της Ελλάδας, ιδίως σε διαδρομές που διατρέχουν αρκετούς δήμους.

Πάντως, ανεξαρτήτως της διαφορετικής εικόνας που σχηματίζεται για την Κέρκυρα απ' ό,τι για άλλες περιοχές, ισχύει και εδώ η διαπίστωση ότι πολλά περιθώρια βελτίωσης της κατάστασης παραμένουν αναξιοποίητα. Αυτές οι δυνατότητες βελτίωσης αφορούν κυρίως τις διαδρομές και κατά συνέπεια είναι ευθύνη και αρμοδιότητα των Τοπικών Αυτοδιοικήσεων να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα και εν συνεχεία να ασκούν σε τακτική βάση ελέγχους για την τήρησή τους. Είναι χαρακτηριστικό ότι από τους ξεναγούς της Κέρκυρας διατυπώθηκε η γνώμη πως η κατάσταση βελτιώθηκε εν σχέσει με το παρελθόν από την εφαρμογή του σχεδίου «Καποδίστριας» και μετά. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει ότι ο επιμερισμός των ευθυνών κατά Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ο εκσυγχρονισμός των λειτουργιών τους και η αυξημένη χρηματοδότηση των φορέων Τοπικής Αυτοδιοίκησης λειτουργεί ιδιαιτέρως θετικά, χωρίς βεβαίως να εξαντλεί τα περιθώρια περαιτέρω βελτίωσης.

Η αναγκαία βραχυπρόθεσμη λύση του προβλήματος είναι η λήψη και εφαρμογή των κατάλληλων βελτιωτικών μέτρων. Όμως η στρατηγική αντιμετώπιση τέτοιων προβλημάτων, που αμαυρώνουν την εικόνα της χώρας μας και υποβαθμίζουν την ποιότητα ζωής όλων μας, συνδέεται με τη δημιουργία περιβαλλοντικής συνείδησης όλων των πολιτών.

Προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να αναζητηθεί η οριστική θεραπεία και υπ' αυτήν την έννοια πρέπει να τονισθεί η απαιτούμενη συμβολή:

- αφενός του Υπουργείου Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε.), το οποίο ως κεντρικός καθ' ύλην αρμόδιος φορέας επιφορτίζεται με τον προγραμματισμό και συντονισμό μιας τέτοιας προσπάθειας (ήδη τη λογική αυτή

εξυπηρετούν τα προγράμματα ευαισθητοποίησης των πολιτών σε περιβαλλοντικά ζητήματα και οι ενέργειες ενημέρωσης του κοινού),

- αφετέρου του θεσμού της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, υλοποιούμενης κυρίως από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠ.Ε.Π.Θ) ο οποίος ήδη προσφέρει – και έχει περισσότερα να προσφέρει στο μέλλον – στο ζήτημα της εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης των μαθητών - πολιτών σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος.

Τόσο, λοιπόν, το Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε., όσο και το ΥΠ.Ε.Π.Θ. πρέπει να εντείνουν την προσπάθειά τους, με την αύξηση παρόμοιων προγραμμάτων, τη διάθεση μεγαλύτερων κονδυλίων, τη στήριξη και ενθάρρυνση παρόμοιων πρωτοβουλιών, ούτως ώστε και η δημιουργία ενός σύνθετου και λειτουργικού πλέγματος δομών Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης να γίνει κινητήρια δύναμη για την διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης σε όλους μας.